

## Renskötselkonvention för att försvaga svenska samers rättigheter Norge.

Commented [P1]:

1. Under senare delen av 1800-talet och under hela 1900-talet har rättsynen på samiska rättighet präglats av kollektivism. En ny renskötselkonvention som infördes 1919 för första gången mellan Sverige och Norge skulle innebära en fortsatt kollektiv syn på samiska rättigheter. Den kollektiva synen på samiska rättigheter infördes nationellt 1883 utan någon egentlig historisk rättsanalys. De samiska enskilda rätten till mark och vatten sopades under mattan helt frakt utan några egentliga diskussioner och debatt. De koloniala krafterna var dominerande.

2. Den situation vi befinner oss i nu, är att gränsavtalet från 1751 och som också kom att bli fortsatt gränsavtal efter unionsupplösningen 1905 och är det som reglerar gränsöverskridande renskötseln mellan länderna. Övergången från renbeteskonvention till gränsavtalet skedde 2005. Därmed skedde också en dramatisk förändring i den lagbundna rätten för svenska samers rättigheter i Norge. I det tysta skedde en återgång i synen på svenska samers rättigheter i Norge till det som rådde före 1883. Den historiska samiska rättsynen står dock i bjärt kontrast till den kolonialistiska synen. Det är därför naturligt att det finns starka krafter i Norge som spjärnar emot att samerna skall få behålla sina nyvunna rättigheter. Den nya riktning som rättsutvecklingen fått kommer naturligtvis att få konsekvenser också i Sverige.

3. Svenska samers rätt i Norge bygger på privaträttslig grund och som bekräftades av staterna genom gränsavtalet 1751. Om en ny konvention antas skulle det innebära att svenska samers återvunna gamla rättigheter, som nu åter bygger på privaträttslig grund, riskerar att gröpas ur. Den koloniala rättsynen har äntligen fått ge vika till förmån för en mer förenlig med vad samerna haft historiskt. En återgång skulle därför kännas som en avgörande historisk nederlag för samerna.

Rätten till renbete i Norge i dag bärs av enskilda renskötarna och har stöd i gränsavtalet. Nuvarande samebyar blev juridiska personer 1971. Samebyarna har inte byggt upp egen sedvana under den korta tid de existerat, därför har Samebyarna inga egna etablerade rättigheter i Norge. Dessa kan få konventionsbundna rättighet genom att staterna genom en ny renskötselkonvention överför privata rättigheter till kollektivet. Rättigheter som gäller endast med stöd av konvention. Vid en framtida konventionslös tillstånd kan svenska samer därför stå helt utan rättigheter i Norge. Det innebär också att enskilda renskötare förvägras rätten att hävda sina sedvanerättigheter i Norge efter det att renskötselkonventionen är antagen.

4. Vid förhandling om en ny renskötselkonvention har t.ex. Altevan domen som avkunnades av höstreätt i Norge 1968 och som gav enskilda renskötande samer i Saarivuoma och Talma rätt, har därför inte gjort några avtryck i förhandlingarna om en ny konvention. Nej, därför att rättsynen som staterna försöker att etablera med en nya konventionen är helt i strid mot Altevan domen. En dom som fått avgörande betydelse på rättsynen i Norge. Den nya reindrivtsloven från 2007 bygger mycket på rättsynen som framkommer i Altevan domen.

Övre Soppero den 21 april 2012

Per Gustav Labba